

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

הוצאת חגיט בן-נעטו, תשס"ח, סנה ה' אלול 2022

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: כוחן של דמעות

יבבות - מאה תקיעות נגד מאה יבבות! איזה רושם נורא עשו אותן בכיות לפני הקב"ה.

ביום הראשון של ראש השנה קוראים את ההפטרה על חנה אמו של שמואל. חנה הצדקת אשת אלקנה שציפתה בכליון עינים לזרע של קיימא... לחבוק ילד כשאר חברותיה... לחבוק ילד כפנינה צרתה...

חנה הצדקת מרבה ומפצירה בתפילה לזכות לזרע של קיימא, חנה ידועת כי הדרך היחידה לזכות לבן היא רק התפילה, אבל לא סתם תפילה, אלא "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'" תפילה עם דמעות.

אבל כמה כבר אפשר לבכות? פעם... פעמיים, אולי אפילו למשך תקופה קצרה... אך לבכות, לבכות ולבכות... בלא הפסקה ובלא גבול? שכן, טבע האדם להתרגל למצבו... ושוב הבכי פוסק בעקבותיו?

אבל אצל חנה היה מי שידאג שהיא תמשיך לבכות, פנינה צרתה. כפי שמתארים לנו חכמינו זכרונם לברכה (בילקוט שמעוני שמואל א רמז עז) את פועלה של פנינה... מכעסת וחוזרת ומכעסת.

כיצד מכעסת פנינה את חנה? ממשיך המדרש ומתאר: שאלה פנינה את חנה: האם רכשת לבנך הגדול סודר וכתונת וחלוק?

ולא די בכך... א"ר נחמן בר אבא: היתה פנינה משכמת ואומרת לחנה, אין את עומדת ומרחצת פניהם של בניך כדי שילכו לבית הספר?! ובשש שעות היתה אומרת לה: חנה אין את עומדת ומקבלת בניך שבאו מבית הספר!?

ולא זו בלבד... ר' תנחום בר אבא אמר: היו יושבים לאכול והיה אלקנה נותן לכל אחד ואחד מבניו חלקו, היתה פנינה מתכוננת להכעיס את חנה והיתה אומרת לאלקנה, תן לזה בני חלקו, ולזה בני חלקו, ולזה (של חנה) לא נתת חלקו?

נדמה לרגע שמדובר כאן באשה רעה, מרשעת, שמוצצת את דמה של צרתה. אבל חז"ל במסכת בבא בתרא (זו.) "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו". שכל כוונתה של פנינה היתה בשביל שחנה תתפלל, בכדי שחנה תבקיע רקיעים בשמים מרוב בכיות תחינות ובקשות... ככל שהיא תרבה בעדה את הצער... חנה תתפלל ותבכה יותר... דמעות רותחות אלו לא ישובו ריקם.

אמר לה (לפנינה) הקב"ה, את מרעמת אותה עלי, חיך אין רעמים שאין אחריהם מטר, ומיד אני פוקדה, שנאמר כי פקד ה' את חנה...

שנינו במשנה בראש השנה (לג): "שיעור תרועה כשלש יבבות". כלומר כשיעור שלשה קולות שנקרא אצלנו "שברים".

מקשה על כך הגמרא ממה ששנינו בברייתא: "והתניא שיעור תרועה כשלשה שברים", כלומר תשעה קולות שנקרא אצלנו "תרועה". ומרצת הגמרא כי אכן יש מחלוקת בין המשנה והברייתא, אך מהו שורש המחלוקת אמר אביי כתיב "יום תרועה יהיה לכם" ומתרגמין יום יבא יהא לכוון, ונאמר אצל אמו של סיסרא: "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא", מר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל.

כלומר מכך שמתרגם אונקלוס את המילים "יום תרועה יהיה לכם" "יום יבא יהא לכוון", אנחנו לומדים שתרועה היא קול של יבבה, אבל מהו הקול של יבבה, זה אנו לומדים מאמו של סיסרא שנאמר אצלה "ותייבב" כאשר איחר סיסרא לבוא מהמלחמה "מדוע בושש רכבו לבוא", לומדים מכך שיבבה הוא קול של צער.

אבל איזה סוג ביטוי של צער היא "יבבה"? על כך נחלקו התנאים, התנא במשנה סובר כי "יבבה" פירושה "ילולי יליל" – כאדם שבוכה ומשמיע קולות קצרים, מה שנקרא אצלנו "תרועה", ואילו התנא של הברייתא סובר ש"יבבה" פירושה "גנוחי גנח", כאדם שמשמיע אנחות כבדות שהם שלש קולות ארוכים, לכן הוא סובר כי מה שכתוב "תרועה" היא בעצם מה שנקרא אצלנו "שברים". ובא רבי אבהו בקיסרי ותיקן שיעשו גם את זה וגם את זה, לכן אנחנו עושים תשר"ת תשר"ת ותר"ת. נמצא כי שורש דין קולות השופר נלמד מאם סיסרא.

ובאים תוס' בראש השנה (לג: ד"ה שיעור) ומביאים בשם הערוך, שהיתה קבלה בידו, שאמו של סיסרא הוציאה מאה יבבות על סיסרא בנה שבושש לבוא, וכנגד מאה יבבות אלו אנו תוקעים בשופר מאה קולות.

לכאורה נשאלת השאלה: למי איכפת מדמעותיה של אם סיסרא, אמו של הרשע אשר ביקש להשמיד להרוג ולאבד? בנה המושחת נלחם בישראל ומצא במלחמה את מותו על ידי יעל אשת החבר הקיני, והיא מייבבת... מה זה נוגע לנו?

אלא שכשאדם בוכה ולא משנה מהי סיבת הבכי, ומיהו הבוכה, עצם הבכיה פועלת מיד, בשמים עמד מלאך וספר כל יבבה ויבבה. היא יבבה, והוא רשם: "פעם אחת!" יבבה שוב – "פעם שניה"! עד שהגיע למאה יבבות. מניין זה נרשם לפני הקב"ה. עד היום עלינו ליצור זכויות כנגד אותן

זכתה חנה להיפקד בזרע של קיימא... ולא בעוד ילד... מן השורה... חנה זכתה בשמואל הנביא! מדוע? "כי מה" שאלתי".

אף אנו עומדים בפיתחה של שנה חדשה, מייחלים ומצפים שתהיה זו שנה של שמחה ואושר, של ברכה וישועה, שנה של הצלחה ושגשוג, גשמי רוחני.

בזכות מה? ובזכות מי נבא ונבקש את משאלותינו? כלום צדיקים אנו וחטאינו אינם שלנו??? אך בזאת נוכל לבא לפני בורא עולם... בדמעות שלישי... כתינוק התלוי באמו.

נשפוך דמעות כמים... דמעות טהורות המבקשות את האמת... דמעות הבאות מאותן נקודות פנימיות... רוחניות... נרעיש בדמעותינו ובתפילתינו את מערכות השמים... נגרום לרעמים כתקופתה של חנה...

ומאז... אין רעמים שאין אחריהם מטר!

מאז נזכה לשנה ברוכה, לשנה טובה ומתוקה... לשנה שגשמי הברכה ירדו לעולם בשפע רב... גשמי טל ומטר... גשמי בריאות... גשמי פרנסה טובה וכלכלה... גשמי רוחניות וסיעתא דשמיא...

מנהג היה לתלמידי החוזה מלובלין ז"ע להיכנס בכל שנה ושנה במוצאי יום הכיפורים לחדרו של הצדיק ולשאול את פיו כיצד הייתה ה'חתימה' שנקבעה להם במרום. לא לכולם היה הצדיק משיב, אך היו מהם שנענו. שנה אחת נכנס אל ה'חוזה' תלמידו ר' בונים, שלימים נתפרסם כרבי מפשיסחה, ושאל על 'חתימתו'. שקע הרבי בהרהור קל. "רואה אני כי גזרה קשה מרחפת על ראשך", אמר וכעבור רגע הוסיף: "השנה תפסיד את כל כספך ותהיה עני ואביון". ואכן, בדיוק כפי שחזה הצדיק - כן היה. באותה שנה חלו כל בני-משפחתו של ר' בונים במחלות קשות, ואת כל כספו נאלץ לפזר על רופאים ותרופות. באין מזומנים בידו איבד ר' בונים את מקור פרנסתו. הוא נשאר נקי מכל כספו ורכושו, תוהה מהיכן יביא מזון ובגד לאשתו ולילדיו.

"משנה מקום - משנה מזל", אמרו חכמינו. נטל אפוא ר' בונים את מקל הנדודים בידו ויצא לתור אחר מקור פרנסה חדש. עבר ממקום למקום, ניסה לחפש מקור פרנסה פה ושם - לשווא.

במסעותיו הגיע לוורשה. כדרכו בימים הטובים נכנס לבית-מלון משובח, שבעליו הכירו בעבר, והתאכסן בו. בעל-הבית ידע שהסוחר ההגון משלם את כל החשבון, ואירחו ברוחב-לב. במשך כמה שבועות שהה במלון, אכל ושתה ככל צורכו, ובכיסו אין אפילו פרוטה שחוקה אחת. כל מאמציו לשלוח את ידו במיני עסקאות מזדמנות - נכשלו. גם ניסיונותיו לחדש קשרי מסחר ישנים, עם מכרים ותיקים - לא עלו יפה. לאחר שכשלו כל ניסיונותיו הרגיש ר' בונים את מלוא חומרתה של הגזרה שנגזרה עליו באותה שנה. הוא הגיע למסקנה כי עליו לקבל את הדין באהבה ולהשלים עם העובדה שנגזר עליו להיות עני ואביון.

אולם ככל שהתבונן במשמעות הדבר, התמלא ליבו צער וכאב. הוא הצטער על מצבו העלוב ועל מצבם העגום של בני-משפחתו. אך יותר מכפי שכאבו לו העוני והדוחק עצמם, חשש בעיקר מהרגע שבו יתברר לבעל המלון כי אין בידו לשלם את דמי האירוח, והדבר יגרום חילול שם שמים גדול.

בתוך כך פרץ ר' בונים בבכי. מלב מורתח נשא תחינה לקב"ה שיוציאו מן המיצר אל המרחב. לפתע נשמעו נקישות על דלת חדרו. זה היה אחד המשרתים במלון, שבא לשאול אותו במה יסעד היום את ליבו - בבשר אוז או שמא בבשר אחר. שילח ר' בונים את המשרת מעליו, וכשזה יצא, גבר והתעצם בכיו.

לא חלפו דקות אחדות והנה שוב נשמעו נקישות על הדלת. הפעם ניצב על הסף שליחה של גבירה יהודייה מפורסמת בוורשה. הגבירה ידעה, ככל הנראה, על מצבו הנוכחי של ר' בונים. היא חשבה להיטיב עמו ובאותה שעה לרכוש

לעצמה איש נאמן. בפי השליח הייתה הצעת עבודה בעבורו - להיות קופאי בבית-העסק שלה ולזכות במשכורת גבוהה למדיי - שישה רובלים לשבוע. ברגע הראשון חלפה במוחו של ר' בונים המחשבה להיענות להצעה, שהייתה מבטיחה לו ולמשפחתו קיום בכבוד, אך לאחר מחשבה נוספת חזר בו. "אם הקב"ה החליט לסייע לי ולפתוח לפניי שוב את שערי ההצלחה, איניני חפץ להיות פקיד", אמר לעצמו.

השליח היה בטוח כי איש-שיחו יקבל את ההצעה בשמחה. לתדהמתו שמע את ר' בונים אומר: "מסור לגבירתך כי מוכן אני להיות שותף בעסקיה; לא פקיד". הביט בו השליח בהשתאות רבה והלך לדרכו. כשנמסרו דברי ר' בונים לגבירה חרה אפה על העזתו של הצעיר. היא הורתה לשליח להישאר בבית ואף לא לחזור למלון כדי למסור את תשובתה השלילית להצעה שנראתה לה חצופה.

בינתיים נרגעה רוחו של ר' בונים. מאמין ובוטח בישועת ה' הקרובה הוציא מתרמילו ספר והחל להגות בו בשקט ובשלווה. ר' בונים הוסיף לשבת במלון, מנסה את כוחו במסחר כזה או אחר - ונכשל פעם אחר פעם.

חלפו עוד כמה ימים והנה שוב נקש על דלת חדרו של ר' בונים שליחה של הגבירה. כשהפכה בדבר עוד ועוד, הגיעה הגבירה למסקנה כי לא יהיה רע כל עיקר אם תכניס לעסקיה כשותף (או לפחות למקצתם) את ר' בונים, שנודע לכול ביושרו ובתבונתו. הפעם קיבל ר' בונים את הצעתה. ואמנם מתוך השותפות העסקית בין הגבירה לבין ר' בונים צמחה הצלחה גדולה, ובאותה שנה הרוויחו שניהם סכומים גדולים מאוד.

כשנסע ר' בונים ללובלין שם את פעמיו אל ביתו של החוזה מלובלין ז"ע. אך דרכו רגליו על מפתן החדר, נשא אליו הצדיק את עיניו ואמר: "כפי שאמרת לך במוצאי יום-הכיפורים, נגזר עליך לאבד את כל כספך, וכפי שנגזר כן היה. ואולם באותו יום לא דיברנו כלל על בכיות שתבכה ועל דמעות שתשפוך. אלה קרעו את רוע הגזרה.

נסיים, מזלו של חודש אלול "בתולה", ובא לרמז לנו שעלינו בחודש זה להתנהג כנשים, וכדברי הגמרא בבא מציעא (נט. ט.) נשים דמעתן מצויה. היינו להרבות בבכי בחודש הזה וכך לא נצטרך לבכות במשך השנה הבאה ח"ו כדי לבטל גזירות רעות.

להתענג בתענוגים - - -

להאזין לשיעוריו המרתקים של

הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א

התקשרו לטלפון שמספרו: 0772618021

במחיר שיחה רגילה, חינם לבעלי מסלול 'ללא הגבלה'!

השיעורים ערוכים עפ"י נושאים ותתי נושאים: פרשת השבוע, מועדים, תנאים ואמוראים, הלכה, ספר אהבת חסד, ועוד.

מעולה לניצול זמן המתנה/נסיעה/הליכה, ללימוד מענג ומשובב נפש.

לשמיעת שיעורים על חודש אלול וראש השנה הקישו שלוחה: 2241

הכניסו המספר לאנשי הקשר שלכם, ותהיו בקשר...